

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ АГРАРНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ОВОЧІВНИЦТВА І БАШТАННИЦТВА
ДОСЛІДНА СТАНЦІЯ «МАЯК»**

**ОВОЧІВНИЦТВО І БАШТАННИЦТВО:
ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ, СУЧАСНИЙ
СТАН, ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ
РОЗВИТКУ**

**МАТЕРІАЛИ
VIII Міжнародної
науково-практичної конференції
(у рамках VII наукового форуму
«Науковий тиждень у Крутах – 2022»,
1-2 березня 2022 р., с. Крути, Чернігівська обл.)**

Крути - 2022

УДК 635.61 (06)

Рекомендовано до друку Науково-технічною радою Дослідної станції «Маяк» Інституту овочівництва і баштанництва НААН, протокол № 2 від 21 лютого 2022 р.

Відповідальний за випуск: Позняк О.В.

Овочівництво і баштанництво: історичні аспекти, сучасний стан, проблеми і перспективи розвитку: Матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції (у рамках VII наукового форуму «Науковий тиждень у Крутах – 2022», 1-2 березня 2022 р., с. Крути, Чернігівська обл.) / ДС «Маяк» ІОБ НААН. Обухів: Друкарня ФОП Гуляєва В.М., 2022. 444 с.

Збірник містить матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції «Овочівництво і баштанництво: історичні аспекти, сучасний стан, проблеми і перспективи розвитку», проведеної на Дослідній станції «Маяк» Інституту овочівництва і баштанництва НААН з актуальних питань економіки галузі овочівництва, генетики, інтродукції, селекції, сортознавства та сортовипробування овочевих і баштанних рослин, агротехнології їх вирощування у відкритому і захищеному ґрунтах різних природнокліматичних зон України і країн близького зарубіжжя, приділено увагу питанням захисту рослин та зберігання і перероблення урожаю, висвітлено історичні аспекти галузі овочівництва.

Для науковців, аспірантів, спеціалістів сільського господарства.

Відповідальність за зміст і достовірність публікацій несуть автори наукових доповідей і повідомлень. Точки зору авторів публікацій можуть не співпадати з точкою зору оргкомітету конференції.

© Національна академія аграрних наук України, 2022,

© Дослідна станція «Маяк» Інституту овочівництва і баштанництва, 2022

**NATIONAL ACADEMY OF AGRARIAN SCIENCES OF UKRAINE
INSTITUTE OF VEGETABLE AND MELON
RESEARCH STATION “MAYAK”**

**VEGETABLE AND MELONS:
HISTORICAL ASPECTS,
CURRENT STATUS, PROBLEMS AND
DEVELOPMENT PROSPECTS**

**MATERIALS
VIII International
scientific and practical conference
(within the framework of the VII scientific forum
"Science Week in Kruty - 2022",
March 1-2, 2022, p. Kruty village,
Chernihiv region, Ukraine)**

Kruty - 2022

**НАЦИОНАЛЬНАЯ АКАДЕМИЯ АГРАРНЫХ НАУК УКРАИНЫ
ИНСТИТУТ ОВОЩЕВОДСТВА И БАХЧЕВОДСТВА
ОПЫТНАЯ СТАНЦИЯ «МАЯК»**

**ОВОЩЕВОДСТВО И БАХЧЕВОДСТВО:
ИСТОРИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ,
СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ,
ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ
РАЗВИТИЯ**

**МАТЕРИАЛЫ
VIII Международной
научно-практической конференции
(в рамках VII научного форума
«Неделя науки в Крутах – 2022»,
1-2 марта 2022 г., с. Круты,
Черниговская обл., Украина)**

Круты - 2022

ЗМІСТ

Аббасов В.М., Аллахвердиев Э.И., Расулов Ч.К., Мустафаев М.М., Шахмурадов С.Т., Раджабли А.Х. <i>СИНТЕЗ ИЗОПРОПИЛАМИНОМЕТИЛФЕНОЛА И ПРИМЕНЕНИЕ ЕГО В КАЧЕСТВЕ ИНСЕКТИЦИДА ПРОТИВ ВРЕДИТЕЛЕЙ СЕЛЬСКОГО ХОЗЯЙСТВА</i>	12
Абдуллаев Ф.Х., Байметов К.И., Аликулов С.М. <i>МИРОВОЙ ГЕНОФОНД СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННЫХ КУЛЬТУР: СОХРАНЕНИЕ, ОБОГАЩЕНИЕ, ИЗУЧЕНИЕ И ИСПОЛЬЗОВАНИЕ</i>	16
Агаев Ф.Н., Алиева И.Ш., Солуянова Т.Г. <i>ИЗМЕНЧИВОСТЬ ОБЩЕЙ СЫРОЙ И СУХОЙ БИОМАССЫ, ХИМИЧЕСКОГО СОСТАВА ПЛОДОВ У СОРТОВ БАКЛАЖАНА В ЗАВИСИМОСТИ ОТ ФАЗЫ РОСТА И РАЗВИТИЯ РАСТЕНИЙ</i>	27
Агаев Ф.Н., Алиева З.К., Солуянова Т.Г., Исрафилова Ш.Р. <i>ОЦЕНКА КОЛЛЕКЦИОННЫХ ОБРАЗЦОВ ТОМАТА, ВЫРАЩИВАЕМЫХ НА КОКОБИТЕ В УСЛОВИЯХ ЗИМНЕ- ВЕСЕННОГО ОБОРОТА В ТЕПЛИЦАХ ИЗ ПОЛИКАРБОНАТА ПО НЕКОТОРЫМ ФОТОСИНТЕТИЧЕСКИМ ПОКАЗАТЕЛЯМ</i>	35
Агаев Ф.Н., Насибова М.Ш., Солуянова Т.Г. <i>ОЦЕНКА СОРТООБРАЗЦОВ КАРТОФЕЛЯ ПО НЕКОТОРЫМ БИОМОРФОЛОГИЧЕСКИМ, ФОТОСИНТЕТИЧЕСКИМ И БИОХИМИЧЕСКИМ ПОКАЗАТЕЛЯМ В УСЛОВИЯХ СУХИХ СУБТРОПИКОВ АЗЕРБАЙДЖАНСКОЙ РЕСПУБЛИКИ</i>	41
Алиева И.Ш., Исмайылова С.А., Гаджиев Я.М. <i>ОЦЕНКА КОЛЛЕКЦИОННЫХ ОБРАЗЦОВ ТОМАТА ПО БИОМОРФОЛОГИЧЕСКИМ ЗНАЧИМЫМ ПРИЗНАКАМ</i>	48
Алиева З.А., Мамедов А.А. <i>БИОМОРФОЛОГИЧЕСКИЕ И ХОЗЯЙСТВЕННЫЕ ОСОБЕННОСТИ МЕСТНЫХ И ЗАРУБЕЖНЫХ СОРТОВ БЕЛОКОЧАННОЙ КАПУСТЫ ПРИ ОЗИМОЙ КУЛЬТУРЕ В УСЛОВИЯХ ХАЧМАССКОЙ ЗОНЫ АЗЕРБАЙДЖАНА</i>	54
Алиева З.А. <i>ПЕРСПЕКТИВНЫЕ СОРТА РЕПЧАТОГО ЛУКА, ВОЗДЕЛЫВАЕМОГО В АЗЕРБАЙДЖАНЕ</i>	64

Анточ Л.П., Салтанович Т.И., Дончила А.Н. <i>РЕАКЦИЯ МУЖСКОГО ГАМЕТОФИТА ТОМАТА НА ДЕЙСТВИЕ ВИРУСНЫХ ФИТОПАТОГЕНОВ</i>	72
Асадова А.И. <i>ИЗУЧЕНИЕ ПЕРСПЕКТИВНЫХ СОРТООБРАЗЦОВ БОБОВ ОВОЩНЫХ (Vicia faba L.) ПО КОМПЛЕКСУ ПРИЗНАКОВ</i>	80
Ахмедов Б.М., Юнусов С.А. <i>ОСОБЕННОСТИ ГИБРИДА ОГУРЦА ЭЛЕГАНТ F₁</i>	93
Білявська Л.Г., Білявський Ю.В., Гарбузов Ю.Є. <i>ДОСЛІДЖЕННЯ В СЕЛЕКЦІЇ ТРАДИЦІЙНОЇ ОВОЧЕВОЇ СОЇ</i>	105
Блинова Т.П., Чебаненко Т.И., Свиридова Т.В., Василиогло Н.И. <i>ОЦЕНКА ПАРТЕНОКАРПИЧЕСКИХ ГИБРИДОВ ОГУРЦА НА ПРИГОДНОСТЬ К МАРИНОВАНИЮ И СОЛЕНИЮ</i>	108
Бобось І.М., Максудова М.М. <i>ПРОДУКТИВНІСТЬ ГІБРИДІВ ПОМІДОРА В ПЛІВКОВИХ ТЕПЛИЦЯХ ПЕРЕДГІРНОГО КРИМУ</i>	114
Бобось І.М., Шишкін П.В. <i>ВПЛИВ ПЛОЩІ ЖИВЛЕННЯ РОСЛИН НА ПРОДУКТИВНІСТЬ ГІБРИДІВ ДИНИ В УМОВАХ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ</i>	117
Бондарева Л.М., Завадська О.В., Руда С.В. <i>ЧОТИРИНОГІ КЛІЩІ (ACARI: ERIOPHYOIDEA) ОВОЧЕВИХ КУЛЬТУР УКРАЇНИ</i>	120
Бондарчук О.П. <i>МАЛОПОШИРЕНІ ОВОЧЕВІ РОСЛИНИ КОЛЕКЦІЙНОГО ФОНДУ НБС: ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРИКЛАДНІ НАСЛІДКИ БАГАТОРІЧНИХ ІНТРОДУКЦІЙНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ</i>	124
Бондус Р.О., Гордієнко В.В., Гордієнко О.В., Коваль В.С. <i>СТРАТЕГІЯ ФОРМУВАННЯ КОЛЕКЦІЙ ЗРАЗКІВ ГЕНОФОНДУ КАРТОПЛІ В УКРАЇНІ</i>	128
Боровская А.Д., Иванова Р.А., Машенко Н.Е. <i>ЭФФЕКТИВНОСТЬ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ПРИРОДНЫХ БИОЛОГИЧЕСКИ АКТИВНЫХ ВЕЩЕСТВ ДЛЯ ИНКРУСТАЦИИ СЕМЯН</i>	143
Буценко Л.М. <i>ЗБУДНИК БАКТЕРІАЛЬНОГО НЕКРОЗУ ВИНОГРАДУ</i>	152

ДОСЛІДЖЕННЯ В СЕЛЕКЦІЇ ТРАДИЦІЙНОЇ ОВОЧЕВОЇ СОЇ

Білявська Л.Г.¹, Білявський Ю.В.², Гарбузов Ю.Є.*

Полтавський державний аграрний університет

м. Полтава, Україна

¹*e-mail: bilyavska@ukr.net*

²*e-mail: belyavskiyuv@ukr.net*

Розробка нових продуктів харчування за допомогою сучасних програм селекції рослин є важливим засобом поліпшення здоров'я людства. Соя – багатогранна та стратегічна культура. Має широкий спектр застосування. Едамаме або овочева соя (*Glycine max* (L.) Merr.) – досить популізований продукт харчування у країнах Азії. Вона стрімко стає популярною в США. Генетично модифікована соя має широке впровадження. Але, для харчового напрямку - використовують не-ГМ едамаме. І це досить важливо для селекційних досліджень. Цінність продукту складається з її агрономічних характеристик, сенсорних властивостей та харчової привабливості. Овочева соя є здоровим дієтичним продуктом для більшості користувачів. Це оптимальний варіант для універсальних вегетаріанських і веганських дієт. А це джерело білку та багатьох поживних речовин. Селекційні дослідження та створення відповідних сортів сої цього напрямку повинно мати в першу чергу попит на ринку та зацікавленність споживачів.

Овочевий або харчовий напрям використання сої в Україні не знаходить широкого поширення. Культура сої в Україні одна із найбільш поширених (останнім часом – ГМ продукт). Але, актуальність селекційного продукту буде залежить від його характеристики, цінність якого з'являється на пізніх етапах розмноження. Тому овочевий напрям використання сої в подальшому може мати гарні перспективи, особливо у формуванні концепції національної безпеки харчування.

Звичайно, в якості овочевої сої використовують дрібно насінневі та зелено-сім'ядольні сорти. Вони користуються попитом. Дрібно насінневі сорти характеризуються низькою масою 1000 насінин (менше 100 г). Для отримання проростків використовують насіння з жовтою, зеленою, коричневою та чорною насінневою

оболонкою. Вони призначені для пророщування й застосування паростків, які є компонентом у багатьох блюдах, особливо китайських. Частіше всього урожайність цих сортів низька, але спеціальних вимог до них немає.

У лабораторії «Селекції, насінництва і сортової агротехніки сої» Полтавського державного аграрногоуніверситету створена колекція сої різного еколого-географічного походження, яка включає дрібно насінневі, ранньостиглі, посухостійкі сорти [1] та унікальні зразки. Робота з колекцією знаходиться на початковому етапі. Напряма – овочевий (дрібнонасінневі, харчові, зелено-сім'ядольні лінії сої). Такі лінії та форми частіше не зовсім технологічні, тому що при дозріванні розтріскуються.

Форми без опушення – мають особливу цінність (різні напрями використання) [2]. Їх технологічні умови не відрізняються від традиційної, але мають низьку врожайність та якість насіння.

Головною особливістю елементів структури врожаю овочевих форм є маса 1000 насінин [3, 4]. У більшості таких сортів у період технічної стиглості (R6) до фази повної біологічної стиглості їх насіння у два рази більше ніж у традиційних зернових. Слід відмітити, що найбільш цінними є крупно насінні зразки. Ця ознака є головним маркером для овочевих селекційних форм і подальшого селекційного добору. До важливих споживчих характеристик овочевої сої відносять смакові якості та харчову цінність. Якісними вважають боби яскраво-зеленого кольору зі світлим опушенням (від білого до сірого), без ушкоджень і дефектів, з гладкою поверхнею й гарної форми. Збір наstadі R6 забезпечує наявність необхідних якісних характеристик: інтенсивний зелений колір, низька концентраціяолігосахаридіві антипоживних речовин, вміст сахарози, ваганасіння.

Головні ізофлавонони, які присутні в едамаме (геністеїн і даїдзеїн), володіють потужними антиоксидантними властивостями, й мають позитивний вплив на здоров'я людини. Соя є природним джерелом ізофлавононів. Їх вміст варіює в межах 0,1-5 мг/г, в залежності від типу ізофлавононів і умов вирощування [5].

Вимоги до сортів овочевої сої також можуть слугуватиспецифічними параметрами моделі : період «сходи-технічна стиглість» не більше 90 діб; період вегетації не більше 105 діб; висота рослин від 30 см і більше; товщина стебла більше 6 мм; середня маса бобу у фазі біологічної стиглості більше 1,0 г (на суху масу); середня

довжина бобу – більше 1 см; колір бобу – зелений; опушеність бобу – слабка; маса насіння з рослини у фазу біологічної стиглості більше 10 г; маса 1000 насінин: у фазі технічної стиглості – більше 120 г; у фазі біологічної стиглості – більше 240 г; середня кількість насінин у бобі – більше 2 шт.; кількість продуктивних вузлів – більше 15 шт.; середня кількість бобів на продуктивному вузлу – більше 2 шт.

До біохімічних характеристик насіння сої у фазі технічної стиглості (на суху речовину) відносять: вміст сирого протеїну – більше 29%; вміст сирого жиру – більше 10%; вміст цукру – більше 15%; вміст фенольних сполук, у т. ч. ізофлавонів – більше 4,0 мг-екв. галовій кислоти/г; сумарний вміст водорозчинних антиоксидантів – більше 2,5 мг-екв. галовій кислоти/г.

Таким чином, надані параметри моделі сортів овочевої сої допоможуть оптимізувати селекційний процес, відібрати зразки з цінними харчовими характеристиками й створити відповідні сорти овочевого напрямку використання.

Список використаної літератури

1. Білявська Л. Г., Діянова А. О. Специфічні завдання в селекції сої овочевої. *Сучасний стан та перспективи розвитку овочівництва* (до 70-річчя заснування інституту та пам'яті видат. вченого П.Ф. Сокола) : матер. Міжнар. наук.-практ. 26 липня 2017 р., сел. Селекційне Харк. обл.) / Інст-т овочівництва і баштанництва НААН. Пляда, 2017. С. 43–45.

2. Білявська Л. Г., Гарбузов Ю. Є. Селекція сої овочевої. *Теоретичні і практичні аспекти розвитку галузі овочівництва в сучасних умовах* : матер. Міжн. наук.-практ. конф. (25 липня 2018 р., сел. Селекційне Харк. обл.) / Інститут овочівництва і баштанництва НААН). Пляда, 2018. С. 11–13.

3. Singh G. et al. *The soybean: botany, production and uses*. CABI, 2010. 494 p.

4. Vishnjakova M.A., Bulintsev S.V., Burlyayeva M.O., Buravtseva T.V., Egorova G.P., Semenova E.V., Seferova I.V. THE INITIAL MATERIAL FOR GRAIN LEGUMES BREEDING IN THE COLLECTION OF VIR. *Vegetable crops of Russia*. 2013. (1). С. 16-25. <https://doi.org/10.18619/2072-9146-2013-1-16-25>.

5. Mohamed A., Rao M. S. S., Mebrahtu T. *Nutritional and health benefits of vegetable soybean: Beyond protein and oil* //2nd Int. Vegetable

Soybean Conf., Washington State University, Pullman, PA, USA. 2001. P. 131–134.

* - Науковий керівник – Білявська Л.Г. доктор с.-г. наук.

УДК 664.843.5

ОЦЕНКА ПАРТЕНОКАРПИЧЕСКИХ ГИБРИДОВ ОГУРЦА НА ПРИГОДНОСТЬ К МАРИНОВАНИЮ И СОЛЕНИЮ

**Блинова Т.П., Чебаненко Т.И.,
Свиридова Т.В., Василюгло Н.И.**

ГУ «Приднестровский НИИ сельского хозяйства»
г. Тирасполь, Приднестровье, Республика Молдова
e-mail: pniish@yandex.ru

Введение

Гибриды огурца, предназначенные для возделывания в весенне-летней культуре, как правило, универсальны по способу использования плодов, т.е. они пригодны для потребления в свежем виде и для изготовления различных видов консервов.

Плоды, как сырье для консервных заводов должны иметь хороший внешний вид и однородность по размеру (что особенно важно для консервирования в стеклянной таре), сохранять форму, цвет, вкус и запах после стерилизации [4]. Качество консервов в значительной степени зависит от генотипа используемого сорта.

Особенно это важно для партенокарпических гибридов, у которых не всегда есть зависимость между биохимическим составом и дегустационной оценкой соленых плодов [2].

Цель

Подбор гибридов огурца, пригодных для маринования и соления.

Методы

Исследования проводили в 2017-2021 гг. Материалом служили зеленцы (9-11 см) голландского партенокарпического гибрида Криспина и трех партенокарпических гибридов (Чук, Мушкетер, Дон Жуан) селекции Приднестровского НИИСХ. В качестве стандарта